לומר שהחייט ודוקא לעצמו אבל לאחר לא מבדך מידי דהוי תמא ובירושלמי (פ' הרואה) תמא לעצמו לעצמו אבל לאחר מבדך על עסיית סוכה [ה] שאלה לאחר מבדך על עסיית סוכה ואמרת דיון סמיכין דנרסין בפרק החכלת (דף מב.) אמר רב חסדא כל מלה שבשירה על ידי נכרי אין ישראל מברך על עסייתה ושוכה נבר"ך כשירה ואיכא מ"ד כל מלה שאין עסייתן גמר מלה אין צריך לברך היתה עסויה ושומדת אם יטול לחדש בה דבר מברך מיד ואם לא לכשיכנס בה מברך שתים מתמא דברישא כשבירך שהחייט בעסייתה אינו מברך שתים בכרמיה ומימה הלא צריך לברך שהחייט בשביל המועד כמו שמברכין זמן בכל המועדים וי"ל כיון דסוכה מחמת תג עצה סברא היא דזמן דידה אע"פ שבירך בתחל פיסר זמן הא דזמן מחמת המועד קאתי אפילו בלא יו"ט דאמרינן לקמן דפי לא בריך אחידתא מברך לאחר ולוומא אחרתא לפי זה כ"ם כשבירך זמן על הלולב ביו"ט ראשון אינו צריך לברך עליו זמן ביו"ט שני. מ"ר אבי חיינא ברב כהנא דאמרי' לרב הכאת דקדושה:

ד תי"ר

כל אחת ואחת בפני עצמה אמר ר' זירא ואיתימא ר' חייא בר אבא הלכה כר"י. גרסי' בפרק החלל (דף ט.) איתמר רב יהודה אמר שוכה ואח"כ זמן רבה בר בר אמה אמר זמן ואח"כ שוכה והלכתא שוכה ואח"כ זמן [ז] יש מן הגדולים אומרים דבלול שני אומר זמן תחלה דזמן לא קאי אסוכה דאפילו אם היה לולב יו"ט ראשון אל יצא בזמן דשוכה [ח] ולפי סברת בני מייבר"ת שחלקו בין בשעת עשייה בין לאחר עשייה קאי זמן ממי אסוכה ולתלי"ה כתב שבכל פעם י"ל זמן באחרונה דהא יו"ט שחל להיות אחר השבת מברך ישבתי אע"פ דזמן לא קאי אהבדלה וי"ל דלא דמי דהתם סייגו עשאוה מדאורייתא דהבדלה עשוה סם הלכך אין להפסיק בזמן בין ברכה פרי הגפן להבדלה בזמן הכא אי שוכה לא בעי זמן בלול שני אמר אמר יפסיק בשוכה בין קידוש לזמן דהא מיכא אמרינן דפ"ל דאפילו בלול ראשון דשוכה בעיא זמן סמוך לקידוש ולקי ממי אסוכה דבתריה ומ"ב בלול שני אי שוכה לא בעיא זמן לא"ר אמר לאסמוך הזמן לקידוש: **מתני'** מיד הטיטקות שומטין לולביהן ומוכלין את אתרוגיהן פירש רש"י לולבי הטיטקות שומטין הגדולים מידם ומוכלין אתרוגיהם של טיטקות ואין בדבר לא משום גזל ולא משום דרכי שלום שבבר מצו כן משום שמחה. וכתבו הטוס' שיש ללמוד מכאן שאם בתורים שרוכבין לקראת חתן וכלמין זה עם זה וקורע בגדיו של חבירו לו מקלקל את שלו שהם פטורין שכך הוא מחמת שמחת חתן [ו] וי"ל דמאימתן לא מייני כלל שחטפו הגדולים מיד הקטנים אלא ס"ם מיד שנגמרה מלת הלולב והערבה הטיטקות שומטין לולביהן של עצמן מתוך הערבה שהלולב ארוך ושוחקין בהן הטיטקות וגם עששים מן הלולין כמין עבשות וחפלים לשתוק בהם ואתרוגיהם היו אוכלין והשתא ניחא הא דפריך בגמרא אמלן דאמר אתרוג בשביעי שורר דהכא משמע טיטקות אין גדולים לא ורש"י דחק לפרש דהכי פריך הטיטקות דוקא אלא הוקשה למלה גמורה אבל של גדולים שהוקשה למלה גמורה לא הוקשה לי מ"ר הוה ליה למימר דטיטקות אין גדולים לא ושוד [ש] שלבין גדולים אמה לו: [דף מו ע"ב] **גמ'** מ"ר יוחנן אתרוג בשביעי אסור בשמיני שורר. סוכה אמי' בשמיני אסורה ור"ל אמר אתרוג אמי' בשביעי שורר [ח] מ"ל רב פפא לאביי לר"י מ"ם סוכה מ"ם אתרוג מ"ל סוכה דחזי לבשמ"ם דמי מתרמי ליה משולחת בני לגמיה בגוה ומיכל איתקלאי לבין השמשות ומינו דאיתקלאי לבין השמשות איתקלאי לטלי יומא דשמיני אתרוג אלא חזי לבין השמשות ולא איתקלאי לבין השמשות לא איתקלאי אמי ליומא דשמיני ומ"ח אתרוג אמי ממה נפשך בין השמשות אסור דשמא יבוא סוא וכיון דאיתקלאי לבין השמשות איתקלאי אמי לכל סוא [א] וי"ל דבסוכה לא שייך לאמר מינו דאיתקלאי לבין השמשות כיון אלא אסור בין השמשות

פרק יומא שעבר:

ה וכן אמי אמרינן הפרש שבעה אתרוגים לשבעה ימי הג כל אחד יוצא בו ואוכלו לאחר ואע"ג דאיתקלאי בין השמשות מחמת פרק יום שעבר וכ"ל אמרינן בפ"ק דיו"ט (דף ד.) גבי שבת ביו"ט דאמר רב אלדא בזה אסורה בזה ומפרש טעמא משום סכנה אלא שייך לאמר משום מינו דאיתקלאי לבין השמשות אע"ג דכרבי יהודה ס"ל (שבת דף קט:) דאית ליה מוקצה וכן שני ימים טובים של גליות דאלדא בזה מותרת בזה וכן בפרק בכל מערבין (דף ט.) גבי לגין מבול יום שמילאהו מן החביות של מעשר אבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחזר דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בזה לא אמר כלום משום דשוי הוה קבה עירוב לו משום דבמינן סעודה הראויה מבשל יום הא מי אחלת הוה קבה עירוב לו אי לא בעינן סעודה הראויה מבשל יום אמרינן אלא דאיתקלאי בשבת הוא מינו דאיתקלאי בין השמשות כיון אלא איתקלאי אלא מחמת יום שעבר ואלא דמי לסוכה דאמרינן משום דאי מיתרמי ליה סעודתא בין השמשות

קרבן

הרי"ף המה:[ה] עשאה לאחר מברך על עסיית סוכה . יש מפרש בתילוק הברכה כפי שכתבו שהפרנסים הפ"ק דשבתים דכל המצות שבשמים פ"ש לאחר שכל תודיש שלוחו לאחר מברך בשל כדלאמרי' בסם גבי מיי פ' לא קנית אלא לאיסו מל . מהרש"ל . אבל נ' הטוס' שעלה לאחר מברך לעשות סוכה לו לשבת ופי' ס לא קנית אלא לאיסו מל . מהרש"ל . אבל נ' הטוס' שעלה לאחר מברך לעשות סוכה לו לשבת ופי' ס מהרש"ל ל"ל דשוכל סוכה שעלה מע"ה שאבר לעשותה לשם מי שיבא בה. ותמה אני הא מוכח שם בירושלמי בשעה שעלין לו לנב לאחר כו' ואי תפילין מיומני' ומהרש"ל מקיים הגירסא לעשות סוכה לשמה ל"ל דסוכה לשמה בשינן מע"ה אם הוא שעה לעלות מ"ל לומר בברכה שהוא שעה לשמה דמעשה מיומה ומברך בם ליצב בעיה שלמה לשמה אבל אם שעלה לאחר מ"ל אלא מעשים מוכיחים ולכאי ל"ל בברכה כך דשעלה לשמה מ"ל . ואולי כין לאר וכין לאחר קבה אחלי לריך מוס' לכנות לליה לאין אלבה כסך דירושלמי אפ' הכהנא . ס"ל לאיתר כיון דאחרן לא קיל כס"ם וכס"ם מע"ה לא מברכינן כסך דירושלמי וכ"ל לקיים הגירסא לעשות סוכה לשמה. וכ"ה בירושלמי אלפנינו וכ"ם מי אלא ס"ם ריבוי בס"ג דברכות ס"ם י"ג לאיתר אמ"ג אלא אבל אלבה דין הוא שיפסוד לא אחרים דבל ישראל מברכים בו. אע"ה מברך על עסיית סוכה לאחרינו אלינו לא לעשות סוכה לשמו לשם מי שעשה סוכה בשבילו. כי ישראל מברכים בו בזה ומצוה בל אחד לעשות אלה בשבילו אחרינו אי אמ"ם אמר"י בי רב פי' ס"ם : [צ] יש מן הגדולים לומר דבלול שני אומר זמן המילה. דזמן לא קאי אסוכה דאפילו אם היה לולב יו"ט ראשון אל יצא בזמן דסוכה. שמעמי לאקשות הא בתמוך מי' מוקפות כיון דסוכה מחמת הג קאתי אבל אמר אע"ג שבירך בשל שומר זמן הג בלול שני אי לא לבך זמן בלל כיון דיצא מלול ראשון בזמן דסוכה פשוט שני מזמן הג לפי מבנמו כיון דזמן מחמת הג קאתי . ובראה לי לייצב לבאורה אין מקום לקושיית הטוס' דהא דקאמי לבאבנמן בה מברך שמים הייבו ליצב חתן דסוכה אבל בשבירך שבחייבה בשבייבה אינו לריך לברך שמים אל סוכה . אבל לריך לברך זמן בשביל הג ול"ת אלא אפילו אינה אלא לחתן זמן אחר ליצב בסוכה כי בשבירך בשמים שמים מברך אל הג זמן בחתנה ואח"כ ליצב אבל אם לא בירך בשמים שמים אומר סוכה ואח"כ זמן דזמן קאי שני לסוכה אלא אקושיים הטוס' אחלה לבב דבבר מחיר סוכה ואח"כ זמן מעמם מונת הייבו קודם בין בלול ראשון בין בלול ג' ולבבה בר בר מנה דס"ל לשיפן בכל פעם זמן ואח"כ סוכה מחיר קודם מקבין אמ"ם שפיר לדידהו סיבי מתרלים בבריאתה. אמנם בריבו שהמלוה לאלן בין בלולה בראשונה אומר סוכה ואח"כ זמן ובלילה אינה זמן ואח"כ סוכה ולאי לריך ביאור מע"ל לאלן מבקמנו עגד בבי בבוחתא בב בר בר חנה . וי"ל לליצבא דנמלה דמקמנו לאמר אינה ואלבאה סוכה ואמר כך ראם ס"ל לאיתר ואלבאה בוחתיה לבב אלא ולאי דאלבאה בוחתיה לבב אלא הוא מדיף לא"ל בקה קושיית הטוס' דאמרי' לאמר' סלן מלה ולילן אמן לבב אלא דאלבאה סוכה ואחר כך זמן כדי שיזמן קאי אחר סוכה אבל בלול בלול זמן ואח"כ סוכה ואם כן בשמה חזר בבינו מבבבנא אומ' ובלא אפילו בבינו בחול ראלבאה בלבאמה ודוק סימיב ומוד ול"ל מ"ד פשוט שזה מ' בבינו הקידוש וקושיות אומ' בלא בבי נלא"ל אבל בבבנא ידע מן הגדולים לא לריכה לאיתר בבל אלא אמר' לא אמר' אלא אמר' לא אמר' אלא אמר' לא אמר'

[ז] שלא יהא נראה כבל תוסיף [ח] מה שיאכל בה בלילה. [ט] והימה לי שלא ראיתי מי שעשה כן ושוב קשה דר' יהושע בן לוי דאמר לבני בבל מדליק בה את הנר משמע דקאי דוקא אשאין לו מקום להוריד כליו בז' והא ליהא דאפילו יש לו מקום להוריד צריך להליץ בו את הנר שלא יהא נראה כבל תוסיף מה שאוכל בה בלילה [י] ולא מיסתבר למימר מה שמוריד כליו אע"פ שחוזר ומעלה בלילה איכא היכרא בהני דאינו נראה דשובר

קרבן

ובסוכה גדולה צריך לפייל בה מגא דמיכלא: [ז] שלא יהיה נראה כבל תוסיף. אבל אינו מובר בבל תוסיף כיון דאין מתכוין לשם אותה דשלא בזמנו בפי טוטה כדאיתא בכ"ה דף כ"ח: [ח] מה שיאכל בה בלילה. ר"ל בליל שמיני עצרת: [ט] והימה לי שלא ראיתי מי שעשה כן. אף שלא ראינו אינו ראיה ובפרק בכה"ב סוכה קאמר ואין לו מקום להוריד כליו. מ"מ תמיהה בסוכה גדולה ויש לו מקום להוריד כליו לא לא נראה שמוריד כלים בליל ש"ש מן הסוכה פס טוח שהמקה ומלאיו תבלקים מן הסוכה אלמקום ליתן בסוכה בליל שמיני עצרת. מיהא לאותן הבריבים שיעשים בסוכה לכולי עלמא אם היכר איכא כי לא ראינו מי שמוריד כליו משם ולא

נתנאל

כב"ח עכתב שאתפשט המנהג בכוב העולם שמורידין כלים ראיה ביום ז' מן המקתה ונמעלה: [י] ולא מתסבר למימר מה שמוריד כליו אע"פ שחוזר ומעלה בלילה איכא היכרא בהני. וכמ"ר פ"ל דאיכא היכרא בהני ודומה לזה מצינו בפ"ק דף ט"ו בנינוולי הקרא כיון שפקפק לו טובל ל' מסבה זה מוכיח שהוא יודע שאמרה תורה תמשה ולא מן הכפוה: [כ] ונראה לפרש כי כי אינו יכול לאחות בה ביו"ש. וכן נראה לפ' דבכי הש"ר ואמתיני פקק חשיבי קלי וכ"ק ולא יפחיתנה ויפקילנה לפי שצריך בה לאחר ולאחר אינו יכול לאחות בה זה אין צריך לפניס דבא הוי יום טוב:

בבל תוסיף מה שאוכל בלילה [כ] ונראה לפרש דריב"ל דאמר לבני בבל מדליק בה את הנר אין לו מקום להוריד כליו בשמיני קלי וצריך לישב בה בהשיעי הלכך צריך לעשות היכר שאינו עובר בבל תוסיף ומדליק בה את הנר כי אינו יכול לאחות בה ביום טוב ורב חייא בר אשי לבני א"י קאמר דשחת בה ד' בז' וכן כתב הרב אלפסי ז"ל:

הדרן עלך לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

הדרן עלך פרק לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה

קיצור פסקי הרא"ש ממסכת סוכה

פרק א סוכה שהיא גבוהה למעלה משרים אמה פסולה שהי אפשר לעשותה אלא לירת קבע. ל"ש גדולה ל"ש קטנה בין דפנות מניעות לסכך בין אין מניעות. שיעור משך סוכה ז' טפחים על ז' טפחים שהיינו כדי רחבו ורוחב ואלהו אבל אם היתה הסוכה גדולה ולא נכנס בה אלא רחבו ורוחב ואלהו בתוך הבית יצא: ב היתה גבוהה מכ' אמה ומעשה בכרים וכסתות אפי' בפלס שם לא הוי מישוב. בתבן ובעפר אם אין דעתו לעמוד לו עפר מתה (הוי מישוב וכ"ש אם בטל אותו תבן מתה) לא הוי מישוב אלא"כ ביטל אפר ותבן כל ז' ימים: ג היתה גבוהה מכ' אמה והולין יורדין לתוך הלל עשרים אם אינה מרובה מהמתה כשרה. היתה גבוהה י' והולין יורדין לתוך הלל י' אפי' המתן מרובה מלאתן פסולה. היתה גבוהה מכ' ובנה בה אילנא כנגד רובן האמצעי על פני כולה ויש בה הכשר סוכה כשרה כולה אפי' מהאילנא ולהלה. מן הלל אם אין משפת אילנא ולכותל ד' אמות כשרה על האילנא ואם לאו פסולה: ד בנה בה אילנא באמצע אם יש משפת אילנא ולכותל ד' אמות לכל לד פסולה פחות מכן כשרה על האילנא אפי' נבוהה י' אפילו: ה היתה פחותה מי' והקיפה בה להשלים לי' אם יש משפת הקף ולכותל ג' אפילו פסולה פחות מכן כשרה. היתה גבוהה מכ' ובנה בה עמוד גבוה י' ובו הכשר סוכה אע"פ שאין כ' מרחב העמוד לסכך פסולה ואם היה עמוד בתוך ד' לפחות כשרה: ו נפל ד' קוניסין וסכך על גבן בין באמצע בין בשפתו פסולה. כלכתא אחים כהלכתן ואלישית עשה אפה שוהה ומעמידו בפחות מג' לא מלכתלים ויעמיד עוד קנה כנגד סוף הכותל ויהיה קנה עליו ועל הספה. ובסוכה העשויה כמבוי עשה פס ד' אפילו ומשהו ומעמידו בפחות מג' אמות לדופן ומשיה בשפת הכלכתה מותר לטלטל בה אפי' בשבת: ח סוכה שעשאה שנים כהלכתן ואלישית בשפת המשפה אפי' יש בשתי המחיצות אחים הרבה אין לה לוח אחת כשרה יבלבד שלא יהיו יתר על י' ואם יש לה לוח אחת אפי' יתר מי' כשרה: ט מבוי המפולש שהקנו בלחי מלא לי' ולגד הב' לא עשה לו כלום וסכך על גביו כשרה הסוכה בשבת שבת ומותר לטלטל בה. סיכך על גבי אפי' ביראות שברה"ר אפי' אין ביניהם בור כשרה בשבת שבת ומותר לטלטל בה ואם עשה כמין אפיון בתור מן הלל לא: י הא דתמתה מרובה מלאתה פסולה היינו דוקא מחמת סכך ולא מחמת לפנות: יא שתי סוכות של יולדים זו לפנים מזו הפנימית אינה סוכה ואינה מחזה והחיצונה סוכה ואינה חייבת במזוזה: יב סוכת נגב"ך ורקב"ם כשרה רק שהיה עשויה לא להניח תחתיה כדי שלא תהיה משוכה כמין בית. פי' נגב"ך ורקב"ם נוים בשים בהמה כותיים רושים קייליס בורגנין שומרי פירות: יג סוכה שהה שעשאה קודם לחג לי' יום כשרה רק שיחבר בה עפה או כל שהוא על פני כולה. ואם עשאה לחג אפי' מתחלת הבנה כשרה בלא חיבור. עני סכך הסוכה כל זמן שהסוכה קיימת אסורים מה"ת כל ז' ואם נפלה אסורים מדרבנן. ואפי' בעודה קיימת אין אסור מה"ת אלא אריך להכשר סוכה והשאר אינו אלא מדרבנן ובעני הדפנות אין בהם שום איסור: יד העושה סוכתו תחת אילן שאלתו מרובה מתמתו פסולה בכל ענין ואם האילן המתו מרובה מלאתו והשפיל ענפיו וערבן עם הסכך רבה עליו כשרה ואם הסוכה לאתה מרובה מתמתה בלא האילן אפי' לא חברן כשרה ור' אביהו הנה שפסולה אם עפי האילן מסוון כנגד סכך הכשר אבל אם הם כנגד האויר כשרה: טו סוכה על גבי סוכה וביניהן ז' טפחים והתחתונה מקבלת כרים וכסתות של עליונה אפי' ע"י הלחק התחתונה פסולה אבל אין ביניהן ז' לא יש ביניהן ז' ואינה מקבלת כרים וכסתות של עליונה אפי' ע"י הלחק כשרה: טז פירש עליהו על הסוכה שלא תיבש ותהיה המתה מרובה מלאתה לא תהיה שלא יפלו הענין ותשאר המתה מרובה מלאתה פסולה אבל אם לאתה מרובה מתמתה כשרה והוא שפירש לאותה: יז הלה בה פירות לאותה לאתה אסורים כל ז' ואם אמר איני בודל מהן כל כ"כ"ם מותרין. נויי סוכה אין ממעטין בה בין להכשירה אם היא נבוהה מכ' בין לפסלה אם היא נבוהה מי'. מן הלל ממעטין. אין לפרוש עלים יבש על הסוכה שנראה המסכך בדבר המקבל טומאה: יח טיי סוכה המופלגים ממנה ד' אפילו פסולה פחות מכן כשרה. וסכך פסול תחת סכך הכשר אפי' נסמוך לו ממש פסול: יט קיטופות שהן ד' קיים יולאין לד' לדי מעה אסור לפרוש סדין עליהן ולשן התחיתן בסוכה אפי' אם אינם נבוהים י' אבל קלישין שהם שנים א' באמצע המעה (א') לרחבה וא' למרגלותיה מותר לפרוש עליהן סדין ולשן תחתיהן אם אינן נבוהים י': כ כולה שאינה נבוהה י' אפי' יש לה נב או אין לה נב אפי' נבוהה י' מותר לשן תחתיה עד שיהא לה נב ונס נבוהה י': כא הלה עליה נפן לו לעצת וקיטום וסיכך על גבן פסולה ואם היה סכך הכשר הרבה מהן וחבטן לו שקלין ונעגנן כשרה: כב לילית שהלהן וקבלן ואח"כ פסק ראשי הופן שלהן פסולין ולא אמרי' קלילתן היא עשייתן: כג אין מסככין אלא בדבר הגדל מן הארץ ואינו מקבל טומאה ולא בשורות: כד חביבי קש וחביבי עצים אין מסככין בהם ואם התיכן בשרות וכולן כשרות לדפנות ואין חביבה פחותה מכ"א קנים. סכבה בחנים זכרים כשרה בנקבות פסולה. בחביבי פשתן פסולה. בהולני הייטו כיתנא דלא דייק ולא נפין כשרה. בחבלים של פשתן פסולה ושל סיב כשרה: כה עשבים שריקן רע לו שעליהן מוסרין אין מסככין בהם לכתחלה. קנים שעולין הרבה בגוע לו אע"פ שקשרן בראש אינה חבילה ומסככין בהן. אגד בחד לא שמיה אגד. בתרי כגון אפקתא דדיקלא דכשאגד אחד עמו הוי חבילה [בתבילה] של ב"ה קנים והוי אגד. חבילה שאין קושרים אותה אלא למוכרה בשביל ומיד כשיקללה יתירנה אינה חבילה. כל אגד שאינו עשוי לטלטל בו לא שמיה אגד: כו ירקות שמתחברין לאתיגם אם סכך בהם נידונין כאויר לפסול בג' טפחים אפי' בעודם לחים ואם אין ממתחברין לאתיגם פסולין כדין סכך פסול: כז סוכי תאנים ובהם תאנים פרכילין ובהם ענבים אם פסולת מרובה על האוכלין כשרין לסכך ואם האוכל מרובה על הפסולת פסולין ואם קלרן מתחלה לסכך אין לו תורת אוכל שיהא צריך פסולת לטבל אלא אדרבה הוא מסייע לבטל האוכל ואם קלרן לאכילה ונמלך לסכך אין המחבה מוציאה מידי מומאה וחביבי כאוכל עד שיעשה בהן מעשה כגון שדשן: כח נסרים שאין בהן רחב ד' כשרים לסכך אפי' הן מטופין יש בהם ד' פסולין אפי' הסכך על גדיהן שאין בהם ד': כט תקרת בית שמקורה בנסרים שיש בהן ד' ובא להכשירה לסוכה ואין עליה מעזיבה מפקפק כל נסר ונסר שמסיר המסמרות או מוסל אחת מניחתה ומוציא הרבה אחר הרבה

עליו אח"כ בגובה כשרה. ואם הגדים גדול ולא הגיה פפח אלא במשך ז' ושוב חפש בו הרבה עושה סוכה גדולה אינה כשרה סולה ע"י משך ז' הרחבונים ולא עוד אלא שאם יש ד' אמות ממשך ז' הרחבונים עד הסוכה אפי' ז' הרחבונים פסול: לא המשכל דפנות מלמעלה למטה אם נבוהות מן הארץ ג' טפחים פסולה ממתה למעלה אם נבוהות מן הארץ י' טפחים כשרה. הרחיק את הסכוך מן הדפנות ג' טפחים פסולה. מחלת ד' ומשהו מהרת בסוכה שמיחה באמצעה ואמרי לבוד למעלה ולמטה: לב בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הסיכוך לכותל ד' אמות פסולה פחות מכן כשרה דסכך פסול מן הלל אינו פוסל אלא בד' אמות ובאמצע פוסל בד' טפחים. וה"מ בסוכה גדולה אבל בקטנה בין באמצע בין מן הלל בד' טפחים. ואויר בכל מקום פוסל בג' טפחים: לג אויר ג' בסוכה גדולה ומישבו אפי' בשפולין הוי מישוב. בסוכה קטנה בקנים הוי מישוב בשפולין לא הוי מישוב. הלכתא אמרי' לבוד (לשמלה) באמצע. סכך פסול פחות מד' ואויר פחות מג' אינן מצטרפין. והא לאויר וסכך פסול פוסלין הייטו כשמתחיל מדופן האמצעי ומהלך על פני כל הסוכה. מה דינו אם הולך מדופן שמן הלל לבשנגדו או אם יש מקום באמצע מסכך פסול ד' על ד': לד סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פיאין זה אצל זה בפחות מג' כשרה. אין לה פיאין אפי' יש לה קורה שפיה ד' טפחים פסולה. ואם יש לה מחיצה שברחת מבחוץ ושוה מבפנים כשרה לחד שיטתא אפי' בלא שרת פתח ולאידך שיטתא דוקא בשרת פתח: לה קנים היוצאים מן הסוכה ואינן בהו הכשר סוכה ג' דפנות ואלן מרובה מהמתן כשרה. קנים היוצאים לפנים מן הסוכה ומעכה הל דופן בהייהו כשרה. סוכה שרובה אלתה מרובה מהמתה ומעוטה המתה מרובה מלאתה והיא בענין שבשתלקה הכל יהיה אלתה מרובה מהמתה כשרה: לו סכך פסול בסוכה גדולה באמצע בד' טפחים פסולה פחות מכן כשרה [ויביים תחתיו. מן בד' אמות פסולה פחות מכן כשרה] ואין יהיים תחתיו. ובסוכה קטנה בין מן הלל בין מן באמצע בג' טפחים פסולה פחות מכן כשרה ויביים תחתיו ומלמרף להבלים הסוכה לכשיעור. ואויר בין בגדולה בין בקטנה בין באמצע בין מן הלל ג' פסולה פחות מכן כשרה ומלמרף להבלים הסוכה ואין יהיים תחתיו. ודוקא בשאויר מהלך על פני כל אורך הסוכה: לז העושה סוכתו כמין גרף זה* ∧ לו שמתלה לכותל פסולה ואם הגביהה מן הקרקע טפח או שהרחיקה מן הכותל טפח כשרה אפי' אותו הטפח הוא אויר ומיירי בכי האי גוונא דלאחר שנמשך בגובה ז' יש במשך הסוכה ז' על ז'. מחצלת של קש וקנים ושיפה ונמי בין גדולה בין קטנה שתמה מסככין בה אם אין לה קיר בית קיבול. קטנה שתמה אין מסככין בה. ואם עשאם אמני המקום לסכך בה ולא ניחבב עליהן מסככין בה אבל אם אין עשאם אפי' אם אמר לאומן לתקנם לסכוך אין מסככין בה:

פרק ב א הישן בסוכה תחת המטה שבגובה י' לא יצא. הסומך סוכתו בבריעי המטה שסמך הסכך על הכרעים ואין גובהה י' מן הכרעים עד הגג פסולה. אבל אם גובה י' או שסמך הסכך על גבי יתדות ולפני המטה הן המחיצות לסוכה אפי' אם אין גובה י' מן הכרעים לסכך כשרה: ב סוכה עניה שיש לה אויר הרבה אלא שאין ג' במקום א' וכן שקנה שולה וקנה יורד אם אין בין זה לזה ג' או אפי' יש ג' בין זה לזה ויש בכל קנה השולה רחב טפח כשרה: ג אם החמה והצל שוין למטה כשרה בידוע שלמעלה הצל מרובה אם הן שוין מתוכה ואם היא מעוגלת בענין שאם היה לה לחזור אחר סוכה לערך אילה יבטל ברגלם הספינה אם אינה יכולה לעמוד ברוח מלויה ביבשה פסולה יכולה לעמוד ברוח מלויה אפי' אינה יכולה לעמוד ברוח מלויה היא כשרה. ברגלם הגמל וברגלם האילן כשרה ואין שוין לה ביו"ש: ד העושה סוכתו בין האילנות וכן דפנות לה כשרה והוא שקבלן בענין שאין רוח מלויה מגיען בכל מהיכה שאינה יכולה לעמוד ברוח מלויה אינה מחיצה: ו שלחו מלוה פחורים מן הסוכה ביום ובלילה. ומיירי שהוא בענין שאם היה להם לחזור אחר סוכה לערך אילה יבטלו ממלוהן ביום: ז אבל חייב בסוכה [ולא דוקא אבל אלא המלטער מחמת מת]: ח חתן שהוליך כלתו למקום אחר הוי שפיר מקום חופה ומברך ז' ברכות. וכן [אם] אוכלים קרוצי החופה בד' או בה' בתים אפי' אם אין השמש מגרען כולן מברכין ברכת התנים: ט השוקק במצות ואפי' כל השוקדין במלאכת שמים כגון כותבי ספרים תפילין ומזוזות פטורים מכל המצות שאם היו עוסקין אותן היו צריכים לעבול מלאכתן. וחתן פטור מכל המצות חוץ ממצות סוכה שאפשר לו לשמוח בסוכה. שושבינו ובני החופה לאו שוקדי מצוה נינהו הלכך חייבים בכל המצות האמורים בתורה חוץ מתפילה והפיון: י הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. והולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבין ביום. והולכי לדבר מצוה פטורים ביום ובלילה: יא שומרי שדה ביום פטורין ביום וחייבין בלילה. והשומרים בלילה פטורין בלילה וחייבין ביום. שומרי גנות ופרדסים פטורים ביום ובלילה. ואם שומרים כרי של פירות חייבים: יב הולה אפי' אין בו סכנה אלא שהם בראשו או בעיניו הוא ומשמשו פטורין מן הסוכה. ומלטער מחמת הרוח או ריח רע שבא אחר שנעשית הסוכה הוא פטור ומשמשו חייבין: יג אוכלין ערלי לחייבו פת כביצה חוץ לסוכה. אפי' לא. ופרי ובשר ובגיבה ומחיית יין לא בעי סוכה. אבל מאכל עשוי מה' מינים צריך סוכה אם קובע סעודתו עליהן. אין לעשות סעודה שלישית של שבת במיני תרגימא: יד אין יושבים שינת ערלי חוץ לסוכה. ואסורין לישן ביום יותר משתין שמי [משום ביטול תורה]: טו אין קונה לסעודת סוכה אלא אם יראה ואם לא יאכל חוץ מלילי יו"ט הראשון של חג שהוא חובה לאכול כזית לדן בסוכה: טז יוצאין מסוכה לסוכה ושוטין סוכה בתוך של מועד ויוצא אדם בסוכה שאינה שאבל שהבירו אבל לא בגזולה: יז בשים ועבדים וקטנים פטורים מן הסוכה וקטן שאינו צריך לאמו דהייטו שגישור משבתו ואינו קורא אמן אמת על שתנות אינו חייב מדרבנן: יח כל ז' הימים עושה סוכתו קבע וביתו ערלי שמכבים כליו ומפותין הנאים בסוכה ואוכל ושותה ומשייל ולומד בה חוץ מדבר הצריך סכנה וייסוב הדעת וא"א לדקדק בה: יט לאחר שאכל אין להניח בסוכה כלי האוכל כגון קערות שאכל בהן. וכלי המשתה מותרין. וגר אפי' בשעה שהוא דולק אין להניח בסוכה קטנה ובגדולה מותר: כ היה אוכל וירדו גשמים

משתמרת המקפה מותר לפנות

יא נ"מ מלאכול ביום השביעי וכו'. פרק טלב ובערבה (דף מ"מ) סוכה שבעה כיצד נמר מלאכול לא יתיר לא סוכתו אבל מוריד לא כלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יו"ם הלמדון. וגמרא אין לו בקום לעטות לא כלו מייא כר אמר אמר רב פוחת בה ארבעה, ומפורש שם דהיינו לגבי מ"י שאין מוכלין בסוכה ביום שמיני לשיכר כשאין לו מקום אחר לאכול ביום שמיני הוא פוחת בה ביום שביעי מוריד לא כלים מן המנחה ולמעלה לו פוחת בה ארבעה שם לרבנגם לא מחשוב שנמרה מלוה ביום שביעי מבעוד יום אבל כל היום עד הלילה מלוה מן הסוכה. ודבריה כרוריה הם ולא היו צריכין בגמר אבל מפני שהבטנות כתוב אחר אבריהם מיני יודע מסו זה וכו' וכבר בארמי טוגת רבינו:

יב כל זמן שיכנס בסוכה וכו'. מסקנת דגמרא פרק טלב ובערבה (דף מ"ז) דכל זמן שנכנס ליכב בה מברך וכן כתוב בהלכות ודעת הבאונים שאפילו נכנס בה מלא פעמים ביום חייב לברך זכן דעת רבינו. ודאיתי כתוב דדוקא בשיעת יציאה נשורה לעשות מצוה ואלא לחזור לאלתר אבל אם לא יצא

יא *נמר מלאכול ביום השביעי בשחרית לא יתיר סוכתו. אבל מוריד הוא את כליו ומפנה אותן מן המנחה ולמעלה. אין לו מקום לפנות [ג] פוחת בה ארבעה על ארבעה. ואם הוצרך לסעוד בשאר היום צריך לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה: יב כל זמן שיכנס לישב בסוכה כל שבעה מברך [ק] *קודם שישב אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה. ובלילי יום טוב הראשון מברך על הסוכה ואחר כך על [ר] הזמן. ומסדר כל הברכות על [ש] הכוס. נמצא המקדש מעומד ומברך לישב בסוכה ויושב

השגת הראב"ד

*נמר מלאכול וכו'. כתב הרמב"ד ז"ל אינו יודע מהו זה ואולי יאמר לא צריך לעשות בסוכה כשאר סעודות אינו צריך לפנות כי אלא יום שמיני אלא יעשה הדם בם אע"פ שאין לשון מרמה אבל מוכל מוכל על זה, עכ"ל:

השגת הראב"ד

*קודם שישב וכו' עד וכוס כיום מנכנ רבותי וכו'. מ"ל לא דייק ומנכנ מקומנו לא כיום מעולם כוס, ומעמם כי מיכיכם אינם אלא על דעת אחרים וכל זמן שאינו מנוכל שנכר לאנשי הוא נתמם, עכ"ל:

יג ואחר כך מברך על הזמן. וכזה היה מנהג רבותי ורבני ספרד לקדש מעומד [ת] בליל ראשון של חג הסוכות כמו שבארנו: בזמן

א מנר מי' מרכו סמ"ג שם: ב מנר מי' מרגלם סמ"ג שם: ג מנר מי' הרמב סמ"ג שם: ד מנמר שם הרמב"ד פ"ם מהלכי הרמ"ם ז"ל:

לחם משנה

יא. ומפנה לומן מן המנחה ומעלה אין לו מקום לעטות בה ד' על ד'. כתבו הבטנות ואולי יאמר וכו'. לכאורה נראה פירוש הבטנה מר"ל שאם רצה לקנות אח"כ אחר יום הכפורים אפי' אין לו בית אחר לו שום מקום אחר כמו שנראה מבקשאמר שאין לו מקום אחר לעטות ובודיעינו שאין צריך לעטות אחרבעה על ארבעה מסב לאוכל. באין צריך הכי אלא ביום שמיני בלבד שיכנו כני אדם ויאמרו שאינו יוכל מסב אבל אין לו מקום אחר אלא אפלו שהוא מייב ליכב שם בשמיני. וזה א"ל להאיכינו דאוכל מעיכב לשון רבינו שבכה נאם הוצרך לעטות וכו' צריך לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה אלון לשון זה פירוש זה כלל, ואם היה אומר רבינו יכול לאכול בסוכה שמצותה כל שבעה היינו מייבאים אי' זה לומק דה"ק ואם הוצרך לעטות בשאר היום לעולם שמיני ואולי יכול לאכול בסוכה כשרה בלי שחיתה כלל (ולאו) (אלא) סוכה נמורה שמצותה כל שבעה אבל אחר שבהכ רבינו צריך לאכול אין לו יכולין לייסב פירוש זה כלל ואע"פ שהוא ז"ל כתב אין לשון מרמה אחר אמ"ש דבר חיפה דאין רמוי לומר על דבר כזה אין לשון מרמה אלון לשון סולל בה כלל. והוא דבר נלפי שאשר ליבנו בלשון בדרך זה. לכ"ל ודאי דברי הר"מ ז"ל הוא כך אם יצטרך לעטות שאר בסוכה כיום הנ' מן המנחה ומעלה צריך שיאכל בסוכה נמורה ולא יאמרנה עד סמוך לבין השמשות אבל שמיני ולא אחרו פוחת מן המנחה ומעלה אלא לפי שאין רואה לאכול שם בסוכה. כתוב יום ז"ל רבינו ואם אוכל לשבר לעטות בשאר היום לא יאכלנה אלא צריך לאכול בסוכה נמורה שבשותה כל שבעה לומר סוכה הראויה לשבעה ע"ד אינה ראויה לז' ולכך צריך אלא לאוחה. ואע"פ שאם הפי' דמוק בלשון שאחר צריך לאכול בסוכה שמצותה אר"ל בסוכה הראויה לשבעה אבל אינו אומר אלא לאוכל בסוכה כשרה בלי שחיתה כלל (ולאו) (אלא) סוכה נמורה שמצותה כל שבעה אבל אחר שבהכ רבינו. צריך לאכול אין לו יכולין לייסב פירוש זה כלל ואע"פ שהוא ז"ל כתב אין לשון מרמה אחר אמ"ש דבר חיפה דאין רמוי לומר על דבר כזה אין לשון מרמה אלון לשון סולל בה כלל. והוא דבר נלפי שאשר ליבנו בלשון בדרך זה. לכ"ל ודאי דברי הר"מ ז"ל הוא כך אם יצטרך לעטות שאר בסוכה כיום הנ' מן המנחה ומעלה צריך שיאכל בסוכה נמורה ולא יאמרנה עד סמוך לבין השמשות אבל שמיני ולא אחרו פוחת מן המנחה ומעלה אלא לפי שאין רואה לאכול שם בסוכה. כתוב יום ז"ל רבינו ואם אוכל לשבר לעטות בשאר היום לא יאכלנה אלא צריך לאכול בסוכה נמורה שבשותה כל שבעה לומר סוכה הראויה לשבעה ע"ד אינה ראויה לז' ולכך צריך אלא לאוחה. ואע"פ שאם הפי' דמוק בלשון שאחר צריך לאכול בסוכה

יב. ובלילי יו"ט הראשון מברך על הסוכה ואח"כ על הזמן וכו'. כתב ה"ה הראב"ד ז"ל אינו יודע מהו זה ולא נקדם מעומד מדקאמר לקיים מנהגו ומנהגו מסמך דכתבו מתולם מהר"מ ז"ל והוא כמנהג רבותיו שסכיר לעיל וא"כ הוא. קשה דאיך מקיים מנהגו לקדש מעומד בכך מדרכם מומרו. דלפי זה לעולם מקיים שנר לעשייתו אפילו שיבש וק"ל. ואם היינו אומרים דמנהג ה"ה כמנהג הראב"ד ז"ל יראה מנהג רבותיו מ"ש אלא לשון מנהגו ומנהגו לא משמע הכי אע"פ שאשר לייסבו:

בזמן

הגהות מיימוניות

[ג] הא לחו ועיין בגמרא, ע"כ: [ק] ואפילו בעשרה ומפני ביומא וכן כתב בח"ג וכן סבר יראים וראיה מחפילין דרבנן דבי רב אשי כל איכת דמשמשמי מברכי וכן מצאתי בפרק לבב ועבבן ולא בר"ח שאבר שברכה בסעודה פוטרת כל פיול ולימור ושיבה שסעודה לסעודה. ובן מסק רבינו שמתה וז"ל דכל דר ואר מתני דסיחייבי לעטוג בסוכה מברך עליו הברכה לישב בסוכה ואפילו בכנם לישן אלא שאם מסמנע הברכות ואומר לישב בסוכה לישנא דקרא בסבות חשבו עכ"ל וכן בעל הרוקח וכן רבינו אב"ח. וכתב וג"ל שאם יצא על מנת לחזור מיד ולא הפיה דעתו שא"צ לחזור ולברך, ע"כ: [ר] בשילהי החליל הלכתא סוכה ואחר כך זמן ברכב"ח לגבייה דהב. והנה רבינו יעקב ברבינו שמשון היה נוהג כן בלילה הראשון אבל בליל שני היה אומר זמן ואחר כך סוכה ומעמא דלילה הראשון בא זמן בעבור סוכה ובעבור קדוש תילבר אומר על שניהם אבל בליל שני אינו בא זמן רק בעבור קדוש כי זמן דסוכה כבר נמסר בליל ראשון לפיכך אומר זמן מיד אחר קדוש קודם ברכת סוכה. וראב"ח כתב שגם בליל שני יברך זמן לבסוף דיקבה"ז יוכיח דזמן אינו בא בעבור הכרלת ואעפ"כ אומר זמן אחריה וכן דעת המחבר וכן נראה עיקר שלא מצינו חלוק בין שני ימים הראשונים: [ש] אחר רב אשי חוינא לרב כהנא דסדר לבולמו אבסא: [ת] כתב רבינו שמתה דכל זמן שאדם עסוק עובר לעשייתן. עיין בפרק ז' בהב"ח בהלכה ו':

מגדל עוז

נמר מלאכול ביום השביעי עד שמעטה כל סוכה: כתב הרמב"ד ז"ל אינו יודע מהו זה וכו' אבל אפשר מורה על זה בכ"ל: ואני אומר שעשה רבינו ז"ל ליחד לשון אינו אומר אינו יודע אבל על דבר אמת ועשה לדק בא לומר ר"מ ז"ל מיחוס גדול לפי דעתי כי אע"פ שפסקנו פרק סיכן (דף כ"ו) שאין הלכה כר' אלעזר בתמר י"ד קעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה דבא אינו נוסיף סדר ביום לגבי מכמים שאומרים אין לדבר קצבה וכיה עולה על דעתו כי ר"א אמתיר והכמים מקילין כבי כאן מאחר שאבל ביום שביעי אחרית נמרב עצות בסוכה ואח"ו ובלילה אחעלה אפילו לר"א ומשום הם רצה לבטיל שוד סעודה לעצמו בלבדיסם אמלך לא יעברך לאכול ביום בסוכה ע"מ לבלבה כדברי הכמים כן לאכל אם לא רצה לאכול מן מגיל יו"ע הראשון כן לבטיל אם רצה לברכות בסעודותיו ואפילו ביום הפיעי לאחר סעודה אחרית הדע דקתני פרק לולב וערבה (דף מ"מ) סוכה שבעה כיצד נמר מלאכול לא יתיר אם סוכתו כי ולא קתני סעד סעודה אחרית אלא נמר מלאכול ובשעת נמר כל ביום דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים. ושוד דבשרק הינן נמרא אחרי דוחד אחר ר"א מי אלא אכל בלילי יו"ע הראשון אבלים בינ"ע אחרון הרגיע ובא ר"א אם אכל אלא אכל בלילי יו"ע הראשון אחר אלא לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה לומר וא"כ אי אחבר אלא אכל בלילי יו"ע הראשון וכדינינו לא בנוכה שום אחבשם שבר אחב אחבר אלא אכל בלילי אלון ואבריקון אחר כי אחר הור ר"א ודבר הרגיע הילבר יכול לומר אבלים ומאי אבלים אי כריבאה בעודה דיומים לא אכל בלומר ומודה לחכמים שאחרו אין לדבר קצבה גם להחמיר בלומת אבלים לא לחלוקה אלא הרגיע בעודה כל שבעה חייב לאכלן בסוכה לדבר הכל ואע"פ שבעיא זמן מרגיעם לבטל אותה

בזמן